

Fjala e Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale në seancën plenare të Kuvendit të Shqipërisë

21 maj 2020

Misioni i Zyrës së Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale është garantimi i zbatimit të legjislacionit për të drejtën e informimit dhe mbrojtjen e të dhënave personale, dy të drejta kushtetuese. Në cilësinë e një prej institucioneve të integritetit, parimet dhe tiparet thelbësore të punës së saj, janë pavarësia, paanësia, besueshmëria dhe transparenca ndaj publikut.

Raporti i vitit 2019 është dokumenti gjithëpërfshirës i punës dhe veprimtarisë së Zyrës së Komisionerit, vit i cili u karakterizua nga zhvillimi në Tiranë i aktivitetit më të rëndësishëm të mbrojtjes së të dhënave në nivel ndërkombëtar, Konferencës Botërore të Mbrojtjes së të Dhënave dhe Privatësisë.

Viti 2019 shënjon edhe nisjen e një cikli të dytë për autoritetin, i cili vë përpara tij objektiva të reja. Nëse gjatë 5-vjeçarit të kaluar synimi kryesor qëndronte në konsolidimin e ligjit për të drejtën e informimit, sfida e autoritetit për këtë mandat është arritja e standardeve më të larta në fushën e mbrojtjes së të dhënave personale duke realizuar transpozimin e GDPR.

Gjatë këtij viti, Zyra e Komisionerit nuk e ka shkëputur fokusin nga ajo që konsiderohet bërthama e veprimtarisë, shërbimi për qytetarët. U regjistruan 1087 ankesa dhe u ndërmorën 227 hetime administrative, mbi bazë ankese dhe kryesisht. Shifrat janë në rritje dhe kjo vjen si rrjedhojë e një pune sistematike në zbatim të kuadrit ligjor kombëtar, rekomandimeve të Rezolutës së Kuvendit të Republikës së Shqipërisë dhe detyrimeve ndërkombëtare. Njëkohësisht, vëmendje i është kushtuar dhe edukimit e ndërgjegjësimit të qytetarëve për ushtrimin në praktikë të të drejtave dhe lirive themelore që ata gëzojnë.

Ashtu sikurse titulli që i vendosëm Konferencës së 41-të Ndërkombëtare të Komisionerëve të Mbrojtjes së të Dhënave dhe Privatësisë, në 21-24 tetor 2019, edhe objektivi ynë madhor gjatë këtij viti ka qenë pikërisht konvergjenca dhe bashkëpunimi.

Në një ekonomi të udhëhequr gjithnjë e më shumë nga të dhënat, ne shohim përfitimin e jashtëzakonshëm që sjell zhvillimi shkencor e teknologjik dhe ndërveprimi social. Tema më aktuale sot është garantimi i privatësisë dhe mbrojtja e të dhënave personale, interesave dhe të drejtave të tjera të individit, në një ekuilibër të plotë me zhvillimin ekonomik. Forcimi i masave për sigurinë e të dhënave është detyrim themelor për të gjitha organizatat me qëllim rritjen e besimit të publikut.

Në këto vite ka ndryshuar thellësisht konteksti social, kulturor, dhe për këtë shkak edhe horizonti i aktivitetit të institucionit, ashtu si edhe vlerësimi për të drejtat themelore të besuara.

Teknologjite e reja, që kanë mundësuar arritje të jashtëzakonshme dhe të pazëvendësueshme për njerëzimin, në mënyre progresive kanë transferuar në hapësirën digjitale një pjesë domethënëse të veprimtarive publike e private.

Të dhënat, projeksioni i personit në këtë dimension të ri të jetës, ushqen zhvillimin në çdo fushë të shkencës dhe përbën themelin e ekonomisë së re.

Digjitalizimi është bërë një faktor i fuqishëm i transformimit social, kornizë brenda së cilës shpaloset liria dhe përgjegjësia, duke e shtyrë njeriun të tejkalojë limitet e tij.

Ushtrimi i **të drejtës për informim** në mënyrë proaktive nxit transparencën dhe llogaridhënien e autoriteteve publike, si një nga shtyllat kryesore të shtetit të së drejtës. Zyra e Komisionerit, gjatë këtij viti, në zbatim të ligjit nr. 119/2014 “Për të drejtën e informimit” ka vijuar monitorimin e autoriteteve publike, të cilat kanë hartuar dhe/ose përditësuar programin e transparencës, forcimin e rolit të koordinatorit për të drejtën e informimit, përditësimin e regjistrit të kërkesave dhe përgjigjeve, shqyrtimin e ankesave, kryerjen e hetimeve administrative, seancave dëgjimore dhe dhënien e rekomandimeve e vendimeve.

Risi të rëndësishme kanë ndikuar në disiplinën e transparencës, në shumë raste me tejkalimin e plotë të fshehtësisë si një formë e ushtrimit të pushtetit dhe ndryshimin në marrëdhëniet midis autoritetit publik dhe individit:

- nga autoritar, burokratik dhe të padiskutueshëm, në të barabartë, pjesëmarrës dhe të “kontrollueshëm”;
- konceptimin e administratës, si një shërbim para pushtetit;
- të së njëjtës ide dhe interes me qytetarin, një pjesëmarrës aktiv në funksionin e kontrollit demokratik mbi veprimtarinë publike.

Ne kemi zbatuar parimin e proporcionalitetit, i cili mat natyrën me të vërtetë demokratike të konceptit të administrimit “të hapur”, duke ndihmuar në kërkimin e informacionit me të vërtetë të rëndësishëm.

Publikimi i programit të transparencës dhe pasurimi i tij me informacion të përditësuar, mundëson rritjen e transparencës dhe llogaridhënies së autoriteteve publike. Ky instrument garanton besueshmëri më të madhe të shoqërisë për përmbushjen e detyrave nga ana e autoriteteve publike, si dhe sjell eficensë në përdorimin e burimeve financiare.

Gjatë vitit 2019, Zyra e Komisionerit ka përditësuar listën e autoriteteve publike, e cila këtë vit ka pësuar ndryshime për shkak të reformës së riorganizimit strukturor të organeve dhe institucioneve të administratës shtetërore. Nga monitorimi i kryer në fund të vitit 2019, rezultojnë rreth 420 autoritete publike nga 525 që ishin në vitin 2018.

Numri i autoriteteve publike të cilat kanë publikuar në faqet e tyre të internetit programin e transparencës është 246, duke kaluar nga 42% në 60% krahasuar me vitin 2018. Kjo konfirmon prirjen pozitive të rritjes së transparencës së autoriteteve publike edhe pse në përmbajtjen dhe cilësinë e këtij informacioni ka ende shumë punë për të bërë. Sfidë mbetet ende krijimi, pasurimi dhe përditësimi i programit të transparencës me çdo informacion tjetër që gjykohet i dobishëm nga autoriteti publik.

Gjatë vitit 2019, pasqyrimi më i plotë i informacionit publik pa kërkesë në programin e transparencës evidentohet kryesisht në institucionet e reja të drejtësisë, si dhe në organet e vetëqeverisjes vendore.

Zyra e Komisionerit përzgjedhi 30 autoritete publike (*kryesisht ministri dhe institucione të pavarura*) për të kryer një monitorim më të thelluar, në lidhje me kategoritë e informacionit që duhet të jenë pjesë e programit të transparencës.

Nga monitorimi u konstatua se nuk është publikuar informacioni i detyrueshëm në përputhje me pikën 1, të nenit 7, të ligjit për të drejtën e informimit. Për këtë arsye, Zyra e Komisionerit ka dalë me 30 Rekomandime, të cilat do të jenë objekt monitorimi të vazhdueshëm.

Edhe transparenca e njësive të vetëqeverisjes vendore paraqitet e përmirësuar, ku 57 nga 61 bashki ose 94% e tyre kanë publikuar programin e transparencës, si dhe kanë përditësuar kategoritë e informacionit publik pa kërkesë.

Gjatë vitit 2019, pranë Zyrës së Komisionerit u depozituan 786 ankesa. Vlerësohet pozitive rritja e ankesave nga qytetarët në raport me grupet e tjera të interesit, si një tregues i ndërgjegjësimit të tyre mbi ushtrimin e të drejtës së informimit.

Nga numri total i ankesave, 553 janë zgjidhur pas ndërhyrjes së Zyrës së Komisionerit pranë autoriteteve publike.

Zyra e Komisionerit ka realizuar 85 hetime administrative në fushën e të drejtës për informim. Janë dërguar pranë autoriteteve publike 304 kërkesa për parashtrime dhe u realizuan 28 seanca dëgjimore. Si përfundim, Komisioneri doli me vendim për 18 ankesa, prej të cilave 11 urdhërim për dhënie informacioni, 2 rrëzimi dhe 5 vendime me sanksion administrativ.

Zyra e Komisionerit ka vijuar punën me ndërgjegjësimin e qytetarëve në lidhje me përdorimin e “Regjistrit elektronik të kërkesave dhe përgjigjeve për të drejtën e informimit” (REKPD). REKPD është funksional në 31 autoritete publike nga 27 në vitin 2018. Megjithatë, ecuria e shtrirjes së tij nuk është në nivelin e kërkuar, për shkak të mungesës së financimit. Deri tani ky proces është kryer vetëm me mbështetjen e donatorëve. Gjatë vitit 2019, numri i kërkesave për

informacion publik të trajtuara nëpërmjet sistemit REKPDI është 516. Për të njëjtën periudhë, numri i ankesave drejtuar Zyrës së Komisionerit nëpërmjet këtij “Regjistri” është 147.

Problematikat e konstatuara rezultojnë të njëjta me vitin e kaluar:

- ✓ lëvizje të shpeshta të koordinatorit;
- ✓ koordinator në nivel ekzekutiv apo të ulët drejtues dhe akses i kufizuar në strukturat e tjera të autoritetit publik;
- ✓ delegimi i kërkesave për informacion në struktura të tjera të autoritetit, duke anashkaluar koordinatorin dhe procedurën e përcaktuar në ligj;
- ✓ mos përgjigje në afat për neglizhencë apo mangësi edukimi etik e profesional;
- ✓ refuzim informacioni edhe në rastet kur është detyrim i nenit 7 (Programi i Transparencës), etj.

Por a duhet të jenë këto problemet reale? JO! Në fakt janë shumë të thjeshta për të mos u zbatuar nga autoritetet publike.

Zyra e Komisionerit, ashtu si me jo pak vështirësi kemi bërë deri tani, duhet që nëpërmjet vendimmarrjes të zhvillojë më tej jurisprudencën e Komisionerit për të drejtën e informimit, në institute të tilla si:

- Vlerësimi i interesit të lartë publik;
- Proporcionaliteti dhe vlerësimi rast pas rasti;
- Raporti i informacionit publik me mbrojtjen e të dhënave personale;
- Sekretit tregtar apo sekretit bankar;
- Konfidencialiteti kontraktual apo statistikor;
- Të drejtat e pronësisë intelektuale dhe industriale, etj.

Transparenca është pazgjithshmërisht e lidhur me mirëqeverisjen.

Dikush nga ne, me ose pa vullnet, në mungesë të njohurive mbi parimet mbi të cilat funksionon demokracia apo edhe profesionale, mund të vonojë këtë proces për një kohë të caktuar, për një sektor apo veprimtari të caktuar, por kurrë nuk mund të ndalë procesin e mirëqeverisjes.

Duhet të kuptojmë një herë e mirë që transparenca është rregull, mungesa e saj është paligjshmëria dhe korrupsioni.

Për mbrojtjen e të dhënave personale, Zyra e Komisionerit ka patur në fokus të veprimtarisë trajtimin e ankesave dhe hetimet administrative në fusha dhe sektorë të rëndësishëm për kategorinë dhe sasinë e të dhënave personale që përpunojnë apo ndikimin që kanë në privatësinë e individit.

Gjatë vitit 2019 numri i ankesave të subjekteve të të dhënave personale rezultoi në rritje krahasuar me një vit më parë.

Zyra e Komisionerit ka monitoruar zbatimin e rekomandimeve që janë dhënë për kontrollues publik dhe privat në periudhat paraardhëse të raportimit.

Vëmendje iu kushtua edhe kërkesave për transferim ndërkombëtar të të dhënave.

Për vitin 2019, pranë Zyrës së Komisionerit u regjistruan 301 ankesa në total. Nga shqyrtimi i tyre u konstatuan problematika si:

- mos garantimi i të drejtës për akses në të dhënat personale;
- detyrimi për korigjim/fshirje i të dhënave personale;
- përpunimi i parregullt i të dhënave nga platformat online (elektronike);
- vendosja e sistemit të survejimit me kamera (CCTV) në ambiente publike dhe private/përhapja e paligjshme e imazheve të regjistruara;
- publikimi i të dhënave personale në media, kryesisht në ato online të regjistruara;
- marketingu i drejtpërdrejt në lidhje me komunikimet e pakërkua, nëpërmjet telefonit ose postës elektronike.

Gjatë këtij viti janë kryer 142 inspektime në terren, në Tiranë dhe në gjithë territorin e vendit. Hetimet administrative janë realizuar me iniciativë nga Zyra e Komisionerit dhe si rezultat i trajtimit të ankesave të adresuara nga subjektet e të dhënave. Sektorët kryesorë ku janë realizuar këto hetime janë institucione të administratës shtetërore, shëndetësi, call center, subjekte financiare jobankare, transportit, etj.

Komisioneri në zbatim të kompetencave që i jep ligji për mbrojtjen e të dhënave personale ka dalë me 39 Rekomandime për kontrollues publik dhe privat, me 2 Urdhra, mbi ndërprerjen dhe shkatërrimin e përpunimit të të dhënave imazhe-video, si dhe garantim e të drejtës së aksesit për subjektet e të dhënave dhe me 20 vendime, të cilat përmbajnë 56 sanksione administrative.

Në datën 1 nëntor 2019 hyri në fuqi **Marrëveshja për Bashkëpunim ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Eurojust**, duke finalizuar me sukses një proces që ka zgjatur prej disa vitesh. Kjo u bë e mundur nëpërmjet bashkëpunimit ndërinstitucional midis Prokurorisë së Përgjithshme, Zyrës së Komisionerit dhe Ministrisë së Drejtësisë në rolin koordinues e nënshkruar të Marrëveshjes, me mbështetjen e Projektit IPA/2017 “Lufta kundër krimeve të rënda në Ballkanin Perëndimor”.

Një nga kushtet kryesorë të Marrëveshjes së nënshkruar midis palëve ishte garantimi i nivelit të mjaftueshëm i mbrojtjes për të dhënat personale gjatë shkëmbimit të informacionit hetimor në kuadër të luftës kundër krimeve të rënda, veçanërisht, krimet të organizuar dhe terrorizmit.

Në zbatim të nenit 19 të Marrëveshjes Zyra e Komisionerit do të vijojë të ketë një rol të rëndësishëm, pasi do të monitorojë zbatimin e detyrimeve lidhur me mbrojtjen e të dhënave personale dhe në bashkëpunim me Oficerin e Mbrojtjes së të Dhënave Personale në Eurojust do të hartojë **raportin vjetor për Komisionin Evropian**.

Zyra e Komisionerit ka qenë në qendër të vëmendjes për sa i përket bashkëpunimit ndërkombëtar për arsye të organizimit të aktivitetit më të rëndësishëm botëror në fushën e mbrojtjes së të dhënave personale, **Konferencës së 41-të Ndërkombëtare të Komisionerëve të Mbrojtjes së të Dhënave dhe Privatësisë.**

Gjithashtu, gjatë këtij viti Zyra e Komisionerit ka qenë aktive në takimet e zhvilluara nga organizmat ndërkombëtar si Bordi Evropian i Mbrojtjes së të Dhënave Personale (EDPB), Komiteti Konsultativ i Konventës 108 të Këshillit të Evropës (TPD) dhe Grupi Ndërkombëtar i Punës për Mbrojtjen e të Dhënave në Telekomunikacione (Grupin e Berlinit - IWGDPT).

Të dhënat personale përfshijnë disa parime dhe fusha komplekse:

- E drejta e aksesit - Dhënia e pëlqimit - E drejta për t'u haruar;
- Big data - machine learning (mësimi automatik) - Inteligjenca artificiale;
- Proporcionaliteti dhe mjaftueshmëria e të dhënave;
- Data security e data breach (thyerja) - E drejta e portabilitetit të të dhënave;
- E-government - Fake news - Internet of things (internet i gjërave);
- Të dhënat sensitive, në grupin e të cilave janë ato shëndetësore, biometrike, gjenetike, etj.;
- Videosurvejimi, foto e imazhe online, tregtia elektronike, etj.;
- Monitorimi në sistemet dhe databazat e organeve të drejtesise penale, të rendit dhe të sigurisë kombëtare, për përpunimin dhe veçanërisht në transferimin ndërkombëtar të të dhënave (rasti i Raportit me Eurojust të përmendur më sipër apo edhe rasti i API miratuar së fundi);

të cilat vijojnë e zgjerohen çdo ditë.

Në kuadër të bashkëpunimit me **organizatat e shoqërisë civile**, Zyra e Komisionerit:

- nënshkroi një marrëveshje bashkëpunimi me shoqatën Together for Life në kuadër të zhvillimit të projektit MATRA for European Cooperation Embassy Program 2020, që ka për qëllim asistencën e ndërsjelltë në rritjen e transparencës në fushën e shëndetësisë, hartimin e indeksit të transparencës për institucionet e shëndetësisë si dhe programeve të transparencës të dedikuara për fushën e shëndetësisë.
- zhvilloi aktivitetin me temë “Transparenca e institucioneve të arsimit të lartë”, me studentë që përfaqësojnë organizatën “Qëndresa Qytetare”. Në fokus të tij ishte njohja me legjislacionin dhe funksionet e Zyrës së Komisionerit.
- zhvilloi një cikël trajnues mbi të drejtën e informimit me aktivistë të shoqatës “Romano Kham”, në kuadër të projektit “Edukimi dhe Fuqizimi i Komunitetit Rom përmes të Drejtës së Informimit për të Aksesuar Sistemin e Drejtësisë”.
- bashkëpunoi me Institutin për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM), në kuadër të projektit “Pjesëmarrja e Organizatave të Shoqërisë Civile (OShC) në vendimmarrje në Shqipëri”.

- zhvilloi takime për të drejtën e informimit me përfaqësues të shoqërisë civile në Tiranë, Elbasan e Librazhd. Pjesë e tyre ishte edhe njohja me fushatën ndërgjegjësuese “Pyet Shtetin – Merr Përgjigje”, për përdorimin e REKPDI.
- Zhvilloi një takim paraprak në kuadër të pjesëmarrjes në projektin “Zhvillimi i kapaciteteve, bashkëpunimit dhe kulturës së mbikëqyrjes të sektorit të sigurisë në Shqipëri, Kosovë dhe Maqedoninë e Veriut (DECOS) 2019-2022” të Qendrës Evropiane për Studimet e Sigurisë (CESS). Projekti synon fuqizimin e parlamenteve, shoqërisë civile dhe aktorëve të tjerë të sistemit në mbikëqyrjen demokratike të sektorit të sigurisë.

Zyra e Komisionerit bashkëpunon dhe konsulton rekomandimet e organizatave të shoqërisë civile dhe e reflekton atë në të gjithë veprimtarinë e saj.

Për zgjerimin e njohurive të stafit, Zyra e Komisionerit zhvilloi trajnime me ekspertë të huaj, me tematikat:

- “Nëpunësi i mbrojtjes së të dhënave dhe kodet e sjelljes sipas Rregullores së Përgjithshme të Mbrojtjes së të Dhënave të BE (GDPR)”;
- “Si organizatat i administrojnë në mënyrë të përgjegjshme të dhënat personale”.

Si një nga aktivitetet e projektit të binjakëzimit “Antikorrupsion Shqipëri-BE”, u zhvillua trajnimi me temë “Asistencë në përmirësimin e intolerancës ndaj korrupsionit përmes ndërgjegjësimit dhe inkurajimi për bashkëpunim me shoqërinë civile” me ekspertë të huaj.

Në lidhje me administrimin buxhetor, fondi i përgjithshëm i pagave është realizuar për numrin faktik të punonjësve 99.9% dhe për kontribute për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore 99.7% e planifikimit për vitin 2019.

Fondi i akorduar për shpenzime korrente të tjera është realizuar 96% dhe investimet 97.3% e fondit të planifikuar.

Zyra e Komisionerit i ka realizuar plotësisht rekomandimet e Rezolutës së Kuvendit, ashtu sikurse edhe çdo hap drejt integritit.

Vizioni i Zyrës së Komisionerit është forcimi i partneritetit me qytetarët në garantimin e të drejtave të tyre kushtetuese, si dhe vendosja e urave të bashkëpunimit me kontrolluesit dhe autoritetet publike për përmirësimin e zbatimit të këtyre të drejtave.

Për përmbushjen e sa më sipër, gjatë vitit 2020, objektivat e Zyrës së Komisionerit do të jenë:

- përafrimi i legjislacionit kombëtar me legjislacionin evropian (Konventa 108+, Rregullorja 679/2016, Direktiva 680/2016);
- masa konkrete në lidhje me thirrjet e pa kërkuara telefonike ose dërgimit të mesazheve me postë elektronike;

- mbikëqyrja e kontrolluesve në fushën e shëndetësisë dhe atë të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit;
- rishikimi i programit model të transparencës dhe modelit të regjistrimit të kërkesave dhe përgjigjeve;
- shtrirja e regjistrimit elektronik të kërkesave dhe përgjigjeve;
- forcimi i rolit dhe kapaciteteve të koordinatorit të të drejtës për informim;
- aktivitete ndërgjegjëse dhe trajnuese të Zyrës së Komisionerit në kuadër të fushave të veprimtarisë për informimin dhe ndërgjegjësimin për të drejtat dhe detyrimet.

Po aq e rëndësishme sa përmbushja e objektivave të listuara më sipër, të cilat nuk janë gjë tjetër veçse pasqyrim i misionit dhe vizionit të Zyrës së Komisionerit, është e rëndësishme rritja e perceptimit pozitiv të të gjithë përdoruesve të legjislacionit që autoriteti ka në përmasat e veprimtarisë së tij. Në këto vite, Zyra e Komisionerit ka shkelur nëpër terrene të reja dhe të paprekura më parë, duke u përpjekur të krijojë praktika të konsoliduara dhe të vlefshme për përdoruesit e ligjit.

Për këtë jemi përpjekur të krijojmë standardet më të mira si dhe të pasqyrojmë përvojën e përvetësuar nga shkëmbimet me partnerët gjatë punës sonë. Nga ana tjetër jemi përpjekur në mënyrë të vazhdueshme të operojmë me integritet dhe gjithëpërfshirje me qëllim krijimin e një institucioni eficient, transparent dhe miqësor. Kjo filozofi jo gjithnjë mund të japë fryte të menjëhershme, por është një investim afatgjatë të cilin ne e shohim si mundësinë më të mirë për përmirësimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të mbrojtjes së të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, posaçërisht të drejtës për informim dhe mbrojtjes së të dhënave personale.

Ju faleminderit.